

La *Xylella fastidiosa* arriba a Mallorca

Les oliveres de la Pulla, a Itàlia, pateixen els estralls de la *Xylella fastidiosa* i s'assequen irremediablement sense que es trobi una solució que les pugui salvar. L'afectació d'aquest bacteri s'ha anat estenent per Europa i ja són quatre els països que tenen plantes afectades per aquest patògen endèmic d'Amèrica però que ara s'està fent un lloc al nostre continent. Mallorca és el darrer territori on s'ha detectat, en aquest cas sobre cirerers. I és que la *Xylella* presenta quatre subespècies que poden afectar més de 300 plantes hostes. Un repte important per a l'agricultura europea.

TEXT: REDACCIÓ. IMATGES: DONATO BOSCIA. GOVERN DE LES ILLES BALEARS.

El Consorci Lubixyl és probablement l'agent de recerca més potent actualment a la Unió Europea pel que fa a la *Xylella*. En formen part més de 30 institucions de diferents països i l'Estat espanyol hi és representat a través del CSIC (Centro Superior de Investigaciones Científicas). Una de les solucions apuntades des d'aquest consorci és la utilització d'un enzim làctic que, barrejat amb aigua, es pot polvoritzar sobre les oliveres afectades per *Xylella* per acabar matant el bacteri. El repte és trobar la manera per extraure aquest enzim en grans quantitats sense afectar l'elaboració del formatge. Font: Terre d'innovations.

A principis de novembre, la Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca del Govern Balear feia pública una nota de premsa sobre tres cirerers afectats per *Xylella fastidiosa* en un centre de jardineria de Mallorca. La notícia de l'arribada de la temuda *Xylella* a terres incloses dins l'Estat espanyol feia molts mesos que es temia i s'esperava. L'afectació del mateix bacteri sobre les oliveres del sud d'Itàlia, a la regió de la Pulla és, segurament, la mostra més clara de la potència d'aquest patògen que ha fet estralls i ha deixat tothom corglaçat amb la mort d'arbres centenaris i la conseqüent pèrdua econòmica. Expliquen que als pagesos els salten les llàgrimes mentre ningú no troba una solució clara que els estalviï d'arrencar les oliveres afectades i cremar-les. En aquesta àrea, l'oliverar té una gran importància econòmica i cultural.

La *Xylella fastidiosa* és un bacteri endèmic del continent americà que pot afectar més de 300 espècies de plantes, que en llenguatge tècnic anomenem plantes hostes. A més de l'olivera i el cirerer, també afecta el presseguer, la vinya, els cítrics i d'altres d'ornamentals com el sofert baladre que dona color a les mitjanes de les autopistes, l'espígol o el nostre estimat romaní, per dir-ne algunes. No totes presenten la mateixa sensibilitat i no totes han d'acabar morint com és el cas de les oliveres a la Pulla.

El bacteri ocupa el xilema de la planta, que és el conducte per on circula la saba, i bloqueja el transport de l'aigua i els nutrients solubles. La planta comença aleshores a presentar senyals que relacionem fàcilment amb estrès hídric i també amb carència de nutrients. La inespecificitat dels símptomes fa que es pugui confondre amb altres problemes sanitaris. El Departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya ha publicat diferents fulls i tríptics informatius sobre aquest bacteri i concreta que "els símptomes produïts per aquest bacteri i els que poden produir causes abiòtiques

es diferencien en el fet que en el darrer cas es manifesten de manera generalitzada en totes les plantes del lot o la parcel·la que s'hagin desenvolupat en les mateixes condicions, mentre que en el cas del bacteri apareixen focus inicials que després es poden estendre".

La *Xylella* arriba a la planta a través d'insectes vectors de la superfamília Cercopoidea, de la família Cicadidae i de la tribu Proconiini, que s'alimenten del xilema. A Itàlia, es parla de la *Cicalella viridis* com a insecte vector, al qual sovint s'hi suma el fong *Philaenus spumarius* per complicar la situació, però el que està clar és que el major factor de transmissió d'un territori a l'altre és a través de plantes de viver afectades. De fet, és la causa de l'afectació dels cirerers de Mallorca, que pertanyen a un lot arribat d'un viver de Tarragona el 2012. Afortunadament, tot el lot tenia com a destí el mateix centre de jardineria i la contaminació no s'ha transmès més enllà. Així ho han confirmat els responsables de sanitat vegetal de la Conselleria d'Agricultura, després de prendre mostres a l'àrea tampó delimitada seguint les mesures recomanades per la Comissió Europea el 2015 per a la contenció del bacteri.

Les subespècies

En la majoria de fonts consultades es parla de quatre subespècies de *Xylella fastidiosa*. La subespècie *pauca* és la causant dels estralls a la Pulla italiana i en canvi a Mallorca és la subespècie *fastidiosa* la que ha afectat als cirerers. Aquesta darrera també pot afectar ametllers, aurons, la vinya i l'alfals i és la que s'ha localitzat igualment a Alemanya, en concret a la Saxònia.

A Còrsega i a la Costa Brava francesa també han patit els atacs de la *Xylella*. En el seu cas de la subespècie *multiplex* en arbusts ornamentals, però originàriament, la *multiplex* també pot afectar ametllers, presseguers, pruneres, roures i oms. Finalment, la *sandyi* afecta sobretot els baladres i la planta del cafè.

La virulència de l'atac en oliveres és la que ha posat les autoritats europees en alerta màxima. Això no significa que la *Xylella* hagi de ser igual de devastadora en altres plantes hostes, però evidentment el cultiu de l'olivera és prou important per establir estratègies tant de prevenció (anàlisis

01, 02. Afectació en una olivera de la Pulla. Donato Boscia. 03. Camp d'oliveres mortes a causa de la *Xylella*. Donato Boscia. 04. Símptomes en un dels cirerers afectats a Mallorca. La prospecció en el mateix centre també va detectar *Xylella* sobre *Polygala myrtifolia* Cedida pel Govern de les Illes Balears.

periòdiques de mostres en plantes hostes) com de contenció en cas de resultats positius de les mostres. A Mallorca, concretament, la troballa de *Xylella* sobre els cirerers del centre de jardineria ha tingut conseqüències sobre un territori de 10 quilòmetres de radi. És el que s'anomena zona tampó i és la que es prospecta acuradament a la cerca de possibles extensions de la infestació. Les plantes afectades es van incinerar i també es van incinerar totes les plantes sensibles que podien presentar un risc de propagació del bacteri a la *Xylella* i que es trobaven a 100 metres de radi.

En paral·lel s'ha prohibit la plantació de plantes sensibles a la subespècie *fastidiosa*, com cirerers i baladres, i s'ha començat l'estudi dels insectes vectors potencials en aquesta àrea. La legislació europea també prohibeix que qualsevol planta sensible a la *Xylella* surti de l'àrea infectada i de l'àrea tampó durant cinc anys. El govern balear ja ha previst mesures econòmiques de compensació per al centre de jardineria afectat o altres persones o entitats afectades en el futur.

Una nou vinguda que acabarà sent endèmica

L'Estat espanyol ja és el quart país afectat per *Xylella* i els experts apunten que Grècia podria ser el cinquè. Les conseqüències dels cirerers infectats a Mallorca ha arribat a nivells polítics. Rosa D'Amato, una portaveu italiana al Parlament Europeu per al Moviment 5 Estrelles, ha reclamat la declaració de la *Xylella* com a malaltia endèmica a Europa. Aquesta no és la seva única exigència. D'una banda demana un canvi de posició de la Unió Europea perquè harmonitzi el sistema d'anàlisis que es duen a terme en diferents països per a detectar la malaltia; d'altra banda, que les mesures que la Unió Europea fins ara només recomana siguin d'obligat compliment; i, finalment, que les accions preventives vagin en paral·lel a la recerca per a la lluita contra el bacteri.

Les notícies d'Itàlia apunten que la principal acció de control que han emprès els pagesos ha estat el reg amb pesticida per eliminar l'insecte vector, la *Cicalella viridis*. Evidentment aquesta mesura no ha agradat gens al sector ecològic. El mateix president l'Associazione Italiana per l'Agricoltura Biologica ha posat fins i tot en dubte que la mortaldat d'oliveres a la Pulla sigui deguda només a la *Xylella*, i el 2015 manifestava: "Com bé se sap, en efecte, no és tan sols la presència del bacteri que causa l'asseccament precoç de les plantes, sinó un encadenament d'elements: el bacteri, l'insecte-vector (la *Cicalella viridis*), un fong (*Philaenus spumarius*), un terreny empobrit. A més, les oliveres majorment afectades han estat aquelles podades fora de temporada i tractades amb fungicides i assecants". Els pagesos ecològics, per la seva part, per descoratjar la *Cicalella* han adoptat remeis per tal de fer les fulles més dures i més difícils de picar. Sembla que la disminució de la dosi de nitrogen ha estat eficaç si la nutrició de la planta es reequilibra a continuació amb la utilització de fertilitzants orgànics.

Sigui com sigui tothom està d'acord que la mesura preventiva més eficaç continua sent el control de la importació de les plantes de viver. ❀